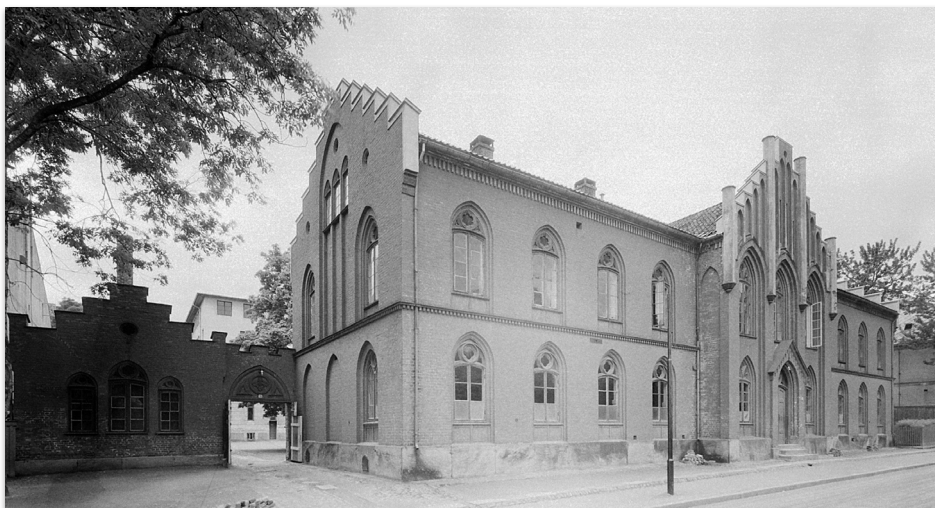

1. VELKOMMEN TIL NORSK DØVEMUSEUM

Norsk Døvemuseum er et nasjonalt museum bevaring og formidling av hørselshemmedes historie, og vi har lagt vekten på tegnspråklig kultur og historie. Museet ble startet som en privat samling i 1991, og ble i 2002 lagt inn under Trøndelag Folkemuseum i Trondheim. I mars 2009 åpnet museet sin utstilling i lokalene til den gamle døveskolen i Trondheim, Rødbygget i Bispegata 9b. Norsk Døvemuseum er også viktig i formidlingen av norsk skolehistorie, fordi døveskolen i Trondheim var Norges første spesialskole, og ble startet i Waisenhuset i 1825.

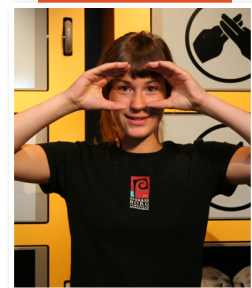

Norsk døvemuseum er et museum for alle. Vi har tatt i bruk moderne teknologi med berøringskjermer hvor innholdet vises både på tegnspråk, i tekst og tale. Så langt det er mulig i et fredet bygg har vi brukt universell utforming i utstillingslokalene.

Å være hørselshemmet

Mennesket har fem sanser. De fem sansene er syn, hørsel, lukt, smak og følelse. Noen mennesker opplever at hørselen slutter å virke, og noen har levd med redusert hørsel eller uten hørsel så lenge de kan huske.

I Norge regner vi med at 10% av befolkningen er hørselshemmet. Blant eldre er det mange tunghørte. De fleste av oss får dårligere hørsel med

Velkommen

årene. Hos andre er hørselshemmingen medfødt, eller de mister hørselen helt eller delvis i ulike faser av livet. 160.000 nordmenn bruker høreapparat, de fleste av disse er eldre. De som er svært tunghørte eller døve har ikke så mye nytte av et høreapparat. 0,1% av befolkningen regnes som døve. I Norge vil det si at det er om lag 3500 som er døve fra fødselen eller tidlige barneår. De kaller vi førspråklige døve. Det er også om lag 1500 døvblitte. Det er både barn og voksne som har blitt døve etter at de har lært et språk.

Tegnspråk brukes av de fleste døve og deres nærmeste familie, lærere og venner. Norsk tegnspråk følger bestemte grammatiske regler, som er helt forskjellige fra grammatikk og ordstilling i Norsk. Tegnspråk er altså ikke en avart av norsk, men et eget språk. Tegnspråket er derfor er en viktig del av norsk døvemuseums formidling.

2. MUSEETS MÅL

Norsk Døvemuseum ønsker å være en ressurs for skoler og elever gjennom undervisningsopplegg, utstillinger og et aktivt samarbeid mellom museum og skole. Vi skal være en møteplass for hørende og døve, som tar opp spørsmål omkring menneskeretter og menneskeverd, om kommunikasjon og språk, og som samtidig viser fram den skjulte historien til døve mennesker før oss. Vi ønsker å skape diskusjon og refleksjon om hva som regnes som normalt/unormalt, om hvem eller hva det er som til ulike tider bestemmer hvem som blir inkludert og hvem som blir ekskludert i vår samfunn.

3. TIL LÆREREN: HVORDAN BRUKE RESSURSHFETET?

Ressurshftet er i utgangspunktet lagt opp for hørende elever, men er mulig å bruke som grunnlag også for døve og hørselshemmede elever.

Vi viser til utdrag fra læreplanverket, med eksempler på hvordan opplegget kan bidra til måloppnåelse i de enkelte fag. De læreplanene som er mest relevante i forhold til tematikken som tas opp på Norsk Døvemuseum er læreplanene for Norsk, Samfunnsfag, Naturfag og KRL.

Oppgavene er delt inn i to nivå. Et nivå for elever i ungdomsskolen, og et nivå for elever i den videregående skole. Sistnevnte nivå vil også kunne brukes for å tilrettelegge undervisning for studenter på høyskoler og universitet. Her er det opp til den enkelte lærer å finne ut hvilke oppgaver og hvilken tematikk som vil passe best for sine elever, på tvers av oppgavenivåene.

Bak i ressursheftet vil dere også finne nyttige linker til relevante hjemmesider og litteratur.

praktisk info

4. PRAKTISK INFORMASJON TIL SELVE MUSEUMSBESØKET

Vi vil kunne ta i mot 30 personer av gangen. Etter en felles introduksjon og ”oppvarming” vil gruppen bli delt i to. Totalt varer opplegget ca. 1,5 – 2 timer. Vi anbefaler at dere har vært gjennom minst én av oppgavene i det obligatoriske forarbeidet, før dere kommer til museet.

Den ene halvparten blir med i utstillingsdelen og får en dialogbasert omvisning hvor vi setter døve og døvhet i et historisk perspektiv. Denne delen ledes av en hørende, og det vil også bli lagt inn noen interaktive oppgaver.

Den andre halvparten blir med en av våre døve omvisere inn i ”Rom X”. Her står nonverbal kommunikasjon i fokus. Alle hørende som trer inn i ”Rom X” vil få øreklokker på, slik at all lyd utenfra fortrennes. Man vil ikke kunne høre hva de andre i gruppen sier, så her stiller alle likt – ”uten” hørsel. Gjennom enkle oppgaver, f.eks bilder gruppen skal herme etter, reagere på eller memorere vil vi la elevene bruke ansiktsuttrykk, mimikk, bevegelser og kroppsspråk og vise at man kan kommunisere på mange forskjellige måter. Kanskje kan man kommunisere med døve, selv om man ikke kan tegnspråk? På slutten av seansen i ”Rom X” vil vi også introdusere noen enkle ord på faktisk tegnspråk.

Gruppene bytter plass etter halv tid, slik at alle får opplevd det samme. Til slutt tar vi en felles oppsummering.

Videre i ressursheftet finner dere oppgaver til etterarbeid, som ikke bare er relevante etter selve museumsbesøket, men som også dekker kompetansemål i flere fag.

5. NORSK DØVEMUSEUM OG KUNNSKAPSLØFTET

Norsk Døvemuseum med utstillinger og pedagogisk opplegg, kan knyttes opp mot læreplanverket for norsk ungdoms- og videregående skole på mange ulike måter. I de fleste fag finnes kompetansemål som helt eller delvis oppfylles gjennom et besøk på museet, med tilhørende for- og etterarbeid med dette ressursheftet. De læreplanene som er mest relevante i forhold til tematikken som tas opp på Norsk Døvemuseum er læreplanene for Norsk, Samfunnsfag, Naturfag og KRL. De øvrige fag har vi valgt å betrakte som ”støttefag” i denne sammenhengen, for eksempel i forbindelse med tverrfaglig prosjektarbeid, en arbeidsform vi mener museets tematikk egner seg spesielt godt for. Norsk Døvemuseums opplegg for skoleungdom oppfyller i tillegg mange av de mer overordnede og generelle målsetningene for opplæringen i norsk grunn- og videregående skole, slik de fremgår i Den generelle delen av læreplanen. Vi starter derfor med noen utvalgte sitater fra denne, før vi ser nærmere på hvordan et besøk på Norsk Døvemuseum kan bidra til oppnåelse av kompetansemålene for hvert enkelt fag.

5.1. Fra Den generelle delen av læreplanen:

Opplæring og oppfostring i skolen skal blant annet:

..”tilføre holdninger og kunnskaper som kan vare livet ut (..) Den må lære de unge å se framover og øve evnen til å treffe valg med fornuft. Den må venne dem til å ta ansvar - til å vurdere virkningene for andre av egne handlinger og å bedømme dem med etisk bevissthet.”

..”utvide barns, unges og voksnes evner til erkjennelse og opplevelse, til innlevelse, utfoldelse og deltakelse”

Videre sier Den generelle delen av læreplanen at:

”Synet på menneskets likeverd og verdighet er en spore til stadig på nytt å sikre og utvide friheten til å tro, tenke, tale og handle uten skille etter kjønn, funksjonsevne, rase, religion, nasjon eller posisjon. Dette grunnsyn er en varig kilde

til endring av samfunnet for å bedre menneskenes kår.”

”Møtet mellom ulike kulturer og tradisjoner gir både nye impulser og grunnlag for kritisk refleksjon.”

”Oppfostringen skal utvikle personlig fasthet til å hevde egne og andres rettigheter og til å reise seg mot overgrep. Mange mennesker er funksjonshemmet i forhold til sine omgivelser. Oppfostringen må formidle kunnskaper om og fremme likeverd og solidaritet overfor dem som har andre forutsetninger enn flertallet. Og den må skape skjønn for at vi alle kan rammes av sykdom eller ulykker, nød eller prøvelser, slag eller sorg, som kan gjøre enhver avhengig av andres omsorg.”

”Og undervisningen må tydeliggjøre de etiske spørsmål som forskningen selv reiser og de moralske vurderinger som må gjøres når ny viten åpner for nye valg. Den forskning som sprenger grenser for hva som er mulig, må møtes av verdier som setter grenser for hva som er tillatt.”

”Teknologi er framgangsmåter menneskene har utviklet for å nå sine mål, arbeide lettere og samarbeide bedre. Teknologi gir hjelpemidler for å lage og gjøre ting (..) Teknologi og den forskning og utvikling som ligger bak den, er både siviliserende og inspirerende. (..) Teknologi er ofte et uttrykk for medfølelse, som ønsket om å hjelpe til å mette eller helbrede, til å forlenge eller lette livet, til å ta hånd om barn eller heve levekårene.”

5.2. Læreplanverkets kompetansemål i Norsk etter 10. årstrinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- drøfte hvordan språkbruk kan virke diskriminerende og trakasserende
- gjennomføre enkle foredrag, presentasjoner, tolkende opplesing, rollespill og dramatisering, tilpasset ulike mottakere
- uttrykke seg presist og med et variert og nyansert ordforråd i ulike typer tekster på bokmål og nynorsk
- bruke tekster hentet fra bibliotek, Internett og massemedier på en kritisk måte, drøfte tekstene og referere til benyttede kilder
- vurdere estetiske virkemidler i sammensatte tekster hentet fra informasjons- og

underholdningsmedier, reklame og kunst og reflektere over hvordan vi påvirkes av lyd, språk og bilder

- gjøre rede for noen kjennetegn ved hovedgrupper av norske talemål
- forklare bakgrunnen for at det er to likestilte norske skriftspråk og gjøre rede for språkdebatt og språklig variasjon i Norge i dag

5.2.1. Læreplanverkets kompetansemål i Norsk etter Vg1, Vg2 og Vg3

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- mestre ulike muntlige roller i gruppesamtaler, foredrag, dramatiseringer, presentasjoner og framføringer som aktør og tilhører
- bruke relevante og saklige argumenter i diskusjoner og vise åpenhet for andres argumentasjon
- kombinere muntlige, skriftlige, visuelle og auditive uttrykksformer i framføringer og presentasjoner
- tolke og vurdere samspillet mellom muntlig og skriftlig språk, bilder, lyd og musikk, bevegelse, grafikk og design og vise sammenhengen mellom innhold, form og formål
- beskrive estetiske uttrykk i teater, film, musikkvideo, aviser og reklame og drøfte ulike funksjoner knyttet til språk og bilde
- forklare flerspråklighet og gi eksempler på hvordan språklig og kulturell samhandling kan bidra til språklige endringer og kulturell bevissthet
- gjøre rede for mangfoldet av muntlige, skriftlige og sammensatte sjangere og medier i det norske samfunnet i dag, og hvilken rolle de spiller i offentligheten
- hente, vurdere og anvende fagstoff fra digitale kilder i muntlig og skriftlig arbeid
- analysere og vurdere sammenhengen mellom innhold, virkemidler og hensikt i muntlige sjangere
- beskrive og sammenligne de nordiske lands språksituasjon og språkpolitikk

5.3. Læreplanverkets kompetansemål i Samfunnsfag etter 10. årstrinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- presentere en historisk hendelse med utgangspunkt i ulike ideologier

- søke etter og velge ut kilder, vurdere dem kritisk, og vise hvordan ulike kilder kan gi forskjellige framstillinger av historie
- drøfte menneskeverd, rasisme og diskriminering i et historisk og nåtidig perspektiv med elever fra andre skoler ved å bruke digitale kommunikasjonsverktøy
- forklare teknologiske og samfunnsmessige endringer som følge av den industrielle revolusjon
- finne fram til og presentere aktuelle samfunnsspørsmål, skille mellom meninger og fakta, formulere argumenter og drøfte spørsmålene
- forklare hva holdninger og fordommer er og drøfte muligheter og utfordringer i flerkulturelle samfunn
- gjøre rede for grunnleggende menneskerettigheter og drøfte betydningen av at disse blir respektert

5.4. Læreplanverkets kompetansemål i Naturfag etter 10. årstrinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- forklare betydningen av å se etter sammenhenger mellom årsak og virkning og forklare hvorfor argumentering, uenighet og publisering er viktig i naturvitenskapen
- gjøre greie for celledeling samt genetisk variasjon og arv
- forklare hovedtrekkene i evolusjonsteorien og grunnlaget for denne teorien
- drøfte problemstillinger knyttet til seksualitet, ulik seksuell orientering, prevensjon, abort og seksuelt overførbare infeksjoner
- gjøre greie for hvordan livsstil kan føre til sykdom og skader, og hvordan det kan forebygges
- gjøre rede for elektroniske kommunikasjonssystemer på systemnivå og drøfte samfunnsmessige utfordringer knyttet til bruk av slike

5.4.1. Læreplanverkets kompetansemål i Naturfag etter Vg1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- forklare genetisk kode og hovedtrekkene i proteinsyntesen samt diskutere betydningen av arv og miljø
- gi en oversikt over ulike former for medisinsk bruk av bioteknologi
- vurdere informasjon om og drøfte etiske spørsmål knyttet til bioteknologi

5.4.2. Læreplanverkets kompetansemål i KRL etter 10. årstrinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

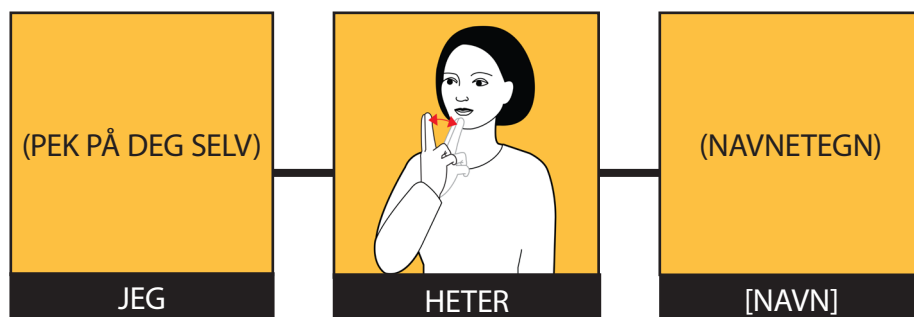
- diskutere aktuelle spørsmål som oppstår i møte mellom religion, kultur og samfunn
- reflektere over filosofiske temaer knyttet til identitet og livstolkning, natur og kultur, liv og død, rett og galt
- føre dialog med andre om sammenhenger mellom etikk, religioner og livssyn
- drøfte etiske spørsmål knyttet til menneskeverd og menneskerettigheter, likeverd og likestilling, herunder ved å ta utgangspunkt i kjente forbilder
- drøfte verdivalg og aktuelle temaer i samfunnet lokalt og globalt: sosialt og økologisk ansvar, teknologiske utfordringer, fredsarbeid og demokrati
- reflektere over etiske spørsmål knyttet til mellommenneskelige relasjoner, familie og venner, samliv, heterofili og homofili, ungdomskultur og kroppskultur
- reflektere over forholdet mellom religion, livssyn og vitenskap

6. OPPGAVEFORSLAG TIL OBLIGATORISK FORARBEID

6.1. Navneoppgave (alle trinn):

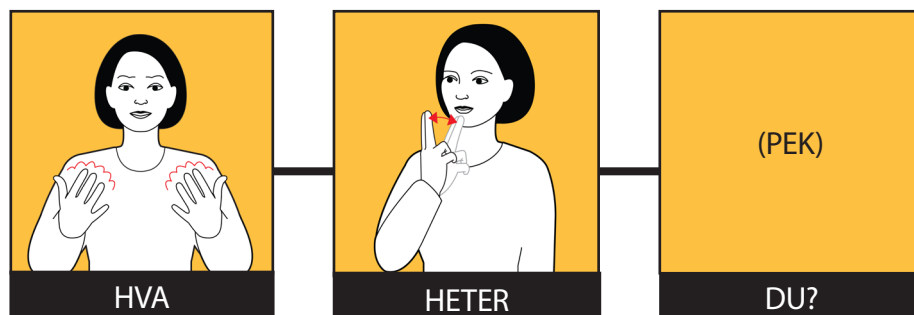
Dette bør gjennomgås på skolen, da dere vil bli hørt i dette på museet!

Når tegnspråklige presenterer seg bruker de følgende tegn:

Til navn bruker man så et eget tegn. Det kan være et tegn som er beskrivende i forhold til utseendet (hvis man f.eks har krøllete hår eller fregner), et tegn som beskriver noe annet karakteristisk ved denne personen (f.eks yndlingsgodteri, smykker man ofte går med eller egenskaper og vaner) eller et tegn som beskriver en interesse personen har (f.eks fotball, baking eller reising).

Hvis du skulle presentere deg selv på tegnspråk, hvilket tegn ville vært karakteristisk for deg da? Spør hverandre på tegnspråk og arbeid gjerne sammen i grupper for å finne frem til tegnspråknavn på hverandre. Bruk hjemmesiden www.tegnordbok.no for å finne faktiske tegn.

oppgaver

6.2. Oppgaver til diskusjon (ungdomsskolen):

Under følger innledende, enkle spørsmål til diskusjon i klassen. Elevene kan få i oppgave å lete etter svar f. eks på Internett eller i biblioteket før man tar en samlet klasseromsdiskusjon.

Eleven bør i diskusjonen også oppfordres til å dele med gruppen hva de tror og/eller vet om disse spørsmålene. Kanskje noen i klassen kjenner eller har møtt en døv eller tunghørt person og kan fortelle om sine erfaringer? Kjenner noen i klassen til en berømt funksjonshemmet person?

1. Hva vil det si å ha en funksjonshemming? Gi noen eksempler på funksjonshemninger.
 - a. Er døvhet en funksjonshemming / et handikap? Utdyp svaret ditt.
 - b. Kan du tenke deg noen hverdagssituasjoner hvor døvhet er en fordel?
2. Hva er egentlig døvhet? Og hva kan årsakene til døvhet og nedsatt hørsel være?
3. På hvilke måter er det mulig for døde og tunghørte å kommunisere – med hverandre? – med hørende?
4. Er det mulig for døde og tunghørte å bli hørende eller forbedre hørselen på noen måte? Hvordan?
5. Døve defineres i dag som en egen kulturell gruppe. Hva innebærer dette?

6.3. Oppgaver til "Sofies historie" (en konstruert historie). (ungdomsskolen)

Jeg var ti år da jeg begynte på døveskolen i Trondheim. Mamma og jeg hadde først reist med dampen inn til Bergen. Det hadde jeg gjort før, og syntes det var stor stas å komme til byen. Pappa var også med. Han hadde med seg frukt og poteter han skulle selge. Jeg forstod ikke hvorfor han dro på den svære kofferten, og da han og mamma strevde med å få den om bord i en stor dampbåt lenger borte på kaia skjønnte jeg ingen ting. Mamma hadde sittet nesten hver kveld i sommer og sydd på klær til meg. Jeg hadde prøvd hverdagskjoler og søndagskjoler, og sett mamma legge alt pent ned i kofferten sammen med filledukka mi. Mens jeg stod der på kaia kjente jeg at en klump begynte å vokse i magen min. Mamma tok meg i hånda og leide meg om bord i den store båten. Pappa stod igjen på kaia og vinket til oss.

Det var en lang reise. Både natt og dag gikk, og jeg så fjorder og bygder jeg aldri hadde sett før. På båten ble jeg kjent med ei jente. Hun var litt større enn meg og så veldig redd ut. Jeg så at mamma trøstet moren hennes når hun gråt, og derfor prøvde jeg å gjøre jenta glad. Hun måtte le av meg når jeg kilte henne og laget rare grimaser med ansiktet mitt.

Da vi endelig fikk gå av båten ble jenta og moren hennes med oss. Vi reiste alle fire med hest og vogn gjennom en fremmed by. Vognen stoppet utenfor et stort rødt hus med vakre vinduer. Da vi kom inn i huset så vi et stort rom med mange jenter som satt og sydde. Jeg var så nysgjerrig at jeg måtte stikke hodet inn å kikke.

Det så koselig ut, men da jeg snudde meg så jeg at jenta gråt. Moren hennes så blek ut i ansiktet, men fikk likevel trøstet jenta. Mamma og en dame i fin kjole prøvde også å trøste dem. Jeg så på dem med store øyne, og forstod ikke helt hvorfor de var så lei seg. Jeg skjønnte at jeg var kommet til en skole, og syntes den så flott ut! Endelig skulle jeg også få begynne på skolen, husker jeg at jeg tenkte, akkurat som storesøster hjemme.

Etter at jenta hadde roet seg ble vi vist rundt på skolen. Vi gikk trapper opp og trapper ned, inn og ut av dører og kikket oss omkring sammen med damen i den pene kjolen. Så var det tid for å si farvel. Mamma prøvde å forklare at vi kunne skrive brev når jeg hadde lært meg å skrive, og at jeg skulle få komme hjem neste sommer. Jeg gråt litt da hun gikk, men syntes jeg hadde kommet til et spennende sted og tenkte ved meg selv at det skulle bli fint å skrive det første brevet hjem. Etterpå ble jenta og jeg tatt med inn i et stort rom hvor det satt mange barn og spiste. Barna gjorde tegn med hendene sine når de snakket sammen, og da forstod jeg at det var en døveskole jeg var kommet til. Her kunne jeg få mange venner som var akkurat som meg, og jeg kjente at jeg ble litt glad inni meg selv om mamma hadde reist.

Jenta het Sofie, som meg, og litt senere på høsten fikk vi ei venninne til. Det var Anna. Hun lo mye og fant på masse rart. Anna kunne tegnspråk for hun hadde en eldre døv søster. Jeg forstod fort tegnene barna brukte når de snakket sammen. Noen av lærerne brukte også litt tegn når de skulle forklare noe. Hjemme hadde jeg ikke tenkt på at jeg var døv, selv om jeg forstod at jeg var annerledes enn de andre barna. Mamma og pappa brukte å peke på seg selv, på meg og forskjellige ting. Sånn hadde vi snakket sammen hjemme hos oss bestandig. Jeg hadde funnet på mange tegn selv, og nå lærte jeg av de andre barna. Anna var flink og lærte meg og Sofie masse.

Den første julekvelden jeg feiret på døveskolen glemmer jeg aldri. Alt var så annerledes enn vanlig. Vi fikk bade enda det ikke var lørdag. Etter badingen fikk vi komme opp på kontoret til bestyreren. Han gav oss en julegave og en pose med godterier. Jeg fikk et penal i gave. I posen var det et eple, masse nøtter, fiken, svsker og rosiner. Som vi koste oss. Det stod et stort grantre med tente lys i spisesalen. Lærerne hadde pentøy på, og smilte mer

bare på denne ene kvelden enn de hadde gjort hele høsten til sammen. Det var dekket et flott langbord med duk. Vi fikk risengrynsgrøt og terte til dessert, og det beste var at vi fikk spise så mye vi ville.

Etter jul hendte det triste som jeg vil huske resten av livet. Anna, som alltid lo og fant på så mye artig, fikk skarlagensfeber og døde. Vi gråt og gråt, Sofie og jeg, men hva hjelp vel det! Anna ble ikke levende igjen. Da sommeren kom fikk vi reise hjem med dampbåten. Sofie og jeg skilte lag i Bergen for å ta hver vår lokalbåt hjem. Vi gledet oss til å komme hjem, og til å se hverandre igjen til høsten. Vi visste ikke at det var siste gangen vi så hverandre. Da jeg kom tilbake til skolen den høsten fikk jeg vite at Sofie var sendt til C-skolen på Hamar. Hvorfor gjorde de det? Sofie var ikke dum. Jeg visste jo at hun slet med å lære uttalen i taletreningstimen, men hun lærte nye tegn raskere enn meg.

Slik var det da jeg begynte på døveskolen. Det første året mistet jeg begge venninnene mine. Etter hvert fikk jeg andre venner, og jeg likte meg på døveskolen. Likevel har jeg tenkt mye på Sofie og Anna, og hvor mye moro jeg hadde sammen med dem det første året. Det gjorde alt mye lettere for meg den gangen da jeg var langt fra mor, far og søsken for første gang.

Oppgaver til Sofies historie:

1. Sofie reiste med dampbåt fra Bergen til Trondheim. Når ble det vanlig at dampbåter trafikkerte norskekysten?
2. I dag er det vanlig at døve barn lærer tegnspråk både i barnehagen og på skolen. Hvordan lærte Sofie tegnspråk?
3. Hva er forskjellig og hva er likt mellom Sofies julefeiring på døveskolen i 1892, og din julefeiring?
4. Sofie opplevde å miste begge venninnene etter det første året på døveskolen. Har du mistet noen skolevenner på grunn av sykdom eller flytting? Fortell om hvordan du opplevde det!
5. Hva syns du om at elevene på døveskolene ble flyttet til A-, B- og C-skoler etter som hvor flinke de var til å tale og lese på munnen.

6.4. Oppgaver til diskusjon (videregående opplæring):

Under følger spørsmål til diskusjon i klassen. Elevene oppfordres til å lete etter svar f. eks på Internett eller i biblioteket før man tar en samlet klasseromsdiskusjon.

1. Kan du finne ut hvilke tekniske hjelpemidler det finnes for døve gjennom historien? Hvilken betydning tror du/ dere teknologisk utvikling har hatt for døve og hørselshemmede?
2. Hvordan var det å være døv for hundre år siden, contra det å være døv i dag? Hva tror du er de største forskjellene?
3. Analyser strofen fra Håvamål. Hva er budskapet? Forsøk å oversette strofen til mer moderne norsk eller bruk egne ord. (Forklar også hva Håvamål er.)

"Er du halt, kan du rida
handlaus gjeta
er du dauv kan du duga i strid.
Blind er betre enn brend å vera;
daud mun ein lite duga"

4. Når var opplysningstiden, og hva kjennetegner denne historiske epoken. Hva slags betydning fikk opplysningstiden for døve?
5. Hvem var Andreas Christian Møller? Bruk oppslagsverk og Internett.

6.5. Diktoppgave (ungdomsskolen):

Øv på å fremføre diktet *Mauren* av Inger Hagerup kun ved hjelp av kroppsspråk.

(Bevegelser, dansing, grimaser, miming, tegnspråk) Fremfør diktet for klassen. Det er også mulig å gjøre dette to og to, hvor den ene leser diktet, mens den andre beskriver med kroppen.

Mauren

Liten?

Jeg?

Langt ifra.

Jeg er akkurat stor nok.

Fyller meg selv helt

på langs og på tvers

fra øverst til nederst.

Er du større enn deg selv

kanskje?

6.6. Diktoppgave (videregående):

Analyser diktet *Einsamflygar* av Halldis Moren Vesaas.

Hva er budskapet i dette diktet? Hva eller hvem symboliserer fuglen? Beskriv tematikken i diktet med egne ord.

Einsamflygar

Barn, ikkje le av den fuglen
som flaksar så hjelpelaust av stad.
Vinden har skilt han frå dei andre
som flyg over havet i ei jamn, tett rad.

Vinden valde ut denne eine
og kasta han ut av den usynlege lei
som fuglar av hans slag plar følge.
Han er ikkje lenger ein av dei.

Sin eigen veg han må finne,
eller – om han trøyttnar om litt –
si tapt, la seg falle, gå under,
slik går det desse einsame tidt.

Det mørknar vidt over havet.
Ei frostnatt kvesser sine jarn.
Ein fugl flyr einsam under stjerner.
Ikkje gråt for denne fuglen, barn.

7. OPPGAVEFORSLAG TIL ETTERARBEID

7.1. Bildeoppgave (ungdomsskolen):

Hjem til jul med Hurtigruta, 1959.

1. På bildet ser du elever fra Trondheim offentlig skole for døve som er på vei hjem på juleferie. Barna kom ofte langveisfra og bodde på skoleinternatet store deler av året. Hvordan tror du det var for barna å bo borte fra familien sin? Kan du tenke deg ulemper og fordeler med internatlivet?
2. Barna som gikk på spesialskole var annerledes på mange vis. Hvor tror du de følte seg mest annerledes? På skolen eller på hjemplassen eller kanskje i andre situasjoner? Begrunn svaret.
3. Tenk deg at du er en av personene på bildet og skriv denne personens dagbok for hjemreisen. Tolk personens ansiktsuttrykk, hva slags tanker og følelser har denne personen

omkring hjemreisen og juleferien?

4. Skriv en tekst der du forteller om en gang du hadde hjemlengsel.

5. Skriv et dikt om savn.

7.2. Oppgave om annerledeshet (videregående):

1. Annerledeshet er relativt. Drøft påstanden.

2. Døve kan ikke høre og kommunisere på samme måte som hørende. De har sitt eget språk og sin egen kultur, og blir derfor oppfattet som annerledes i mange situasjoner. Funksjonshemming er altså én måte å være annerledes på. Kjønn, hudfarge og religion kan også føre til at en person skiller seg ut. Skriv en liste over minst ti andre måter mennesker kan være annerledes på.

3. Døve defineres i dag som en egen kulturell gruppe. Hva vil det si?

4. Ofte har vi fordommer mot enkeltmennesker eller grupper vi oppfatter som annerledes. Hva er en fordom?

5. Bruk disse ressursene til å besvare de følgende spørsmålene:

Diskrimineringsloven (<http://www.lovdatab.no/all/nl-20050603-033.html>)

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (<http://www.lovdatab.no/all/hl-20080620-042.html#1>)

Nasjonalt dokumentasjonssenter for mennesker med nedsatt funksjonsevne (www.dok.no)

Norges handikapforbund (<http://www.nhf.no/>)

Norges døveforbund (<http://www.deafnet.no/>)

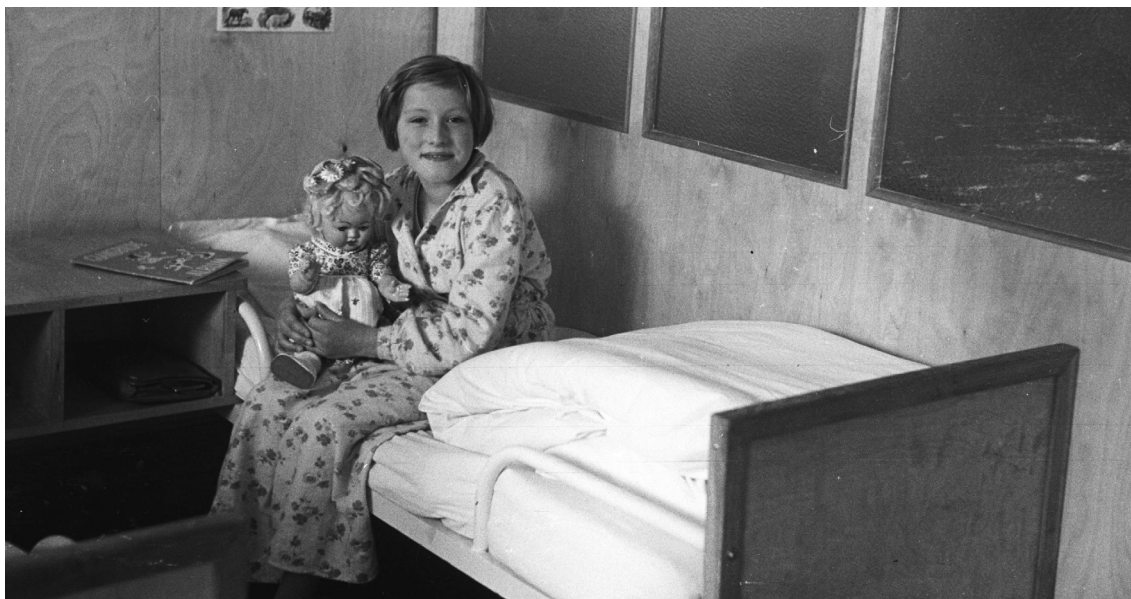
- a) Hva er diskriminering? Forklar begrepet med egne ord.
- b) På hvilke måter diskrimineres døve og andre funksjonshemmede i Norge i dag?
- c) Hva er universell utforming?

6. Alle har en eller gang opplevd forskjellsbehandling eller situasjoner der de har følt seg frosset ut. Kanskje noen i klassen har blitt utsatt for rasisme eller andre former for diskriminering og trakassering? Del erfaringer og tanker dere har omkring dette temaet.

7.3. Litteraturoppgave (videregående):

"Huset med den blinde glassveranda" av Herbjørg Wassmo

Handlingen i "Huset med den blinde glassveranda" (1981) er lagt til et fiskevær på ei øy i Vesterålen i Nordland i 1954.. Hovedpersonen Tora er 12 år og "tyskerunge", og blir derfor ertet og plaget mye av de andre ungene. Faren ble drept under krigen før Tora ble født. Toras mor Ingrid giftet seg senere med Henrik, en selvhevdende, brutal og hevngjerrig mann. Ingrid, Tora og Henrik bor på to rom og kjøkken i "Tusen hjemmet", et eldre stort og forfallent hus med flere fattige leieboere. Tora går i stadig angst for stefaren som misbruker henne seksuelt, når moren er ute på arbeid om kveldene. I begrepet "farligheten" legger Tora alt som har med fortiden hennes og Henriks nærgåenhet å gjøre. Tora er ganske ensom i ungeflokken, blant annet fordi hun bærer på mye vondt som hun ikke kan snakke med noen om. Farligheten avler angst, fortvilelse, skyldfølelse og skam.

Utdrag fra boka:

”En ettermiddag var der kommet en ny skikkelse til gården ved Tusenhjemmet.

En mager, hengslete skapning sto brått borte ved skuret og glodde nysgjerrig på ungeflokken som kom fra kaiene i flokk. Han hadde usedvanelig lange lemmer, og hodet var alt for stort for den smekre, tynne halsen.

Likevel var det klærne de festet seg mest ved. De satt ordentlig rundt kroppen hans, var akkurat passe på alle måter. Genseren hadde verken stopping eller hull, det de kunne se. Den så ganske ny ut og hadde varme, avstemte farger i fint mønster, som på en jentegenser.

- Han stod bare der då vi kom opp, hvasket Sol og skottet bort på gutten. Han kunne vel være på hennes alder.

De så at han svelget et par ganger. Adamseplet var liksom flere nummer for stort og flakset forskremt opp og ned. Det så ut som om mor hans hadde mer sans for å kle gutten enn Vår Herre hadde hatt for å lage han ellers.

- Kor kjæm du fra?

Jørgen spurte karslig, vel vitende om at han hadde hele flokken i ryggen. Men han greide ikke helt å ta den knusende tonen, slik han hadde hørt Ole gjøre når en nykommer meldte seg på deres enemerker. Til det var han for opptatt av at dette var en ordentlig gutt. I Tusenhjemmet var det så avgjort kvinnfolkoverskudd.

Jørgen hadde lån-tatt en gammel, svart sykkel som hadde stått lent opp til skurveggen. Nå syklet han i sirkler rundt skuret og nykommeren. Trangere og trangere sirkler. Til sist var han helt innpå og ropte:

- Kem e du?

Men den fremmede bare sto

Jørgen stoppet helt inntil og gjentok spørsmålet.

Da veivet fremlingen med armene og gjorde de underligste sveivinger som ingen kunne tyde.

Nysgjerrigheten i flokken ble for stor. De trakk nærmere og nærmere som trukket av en magnet. Alle småungene flyttet også med. Den yngste på Sols rygg.

Gutten ved skjulveggen så nesten vennlig ut selv om flokken ség truende nært. Han så mer nysgjerrig enn redd ut. Men han sa ikke et ord. Bare sto.

- Kan du ikkje snakk eller?

Jørgen stod og støttet seg med en fot for å holde balansen på sykkelen

Fremlingen ristet energisk på hodet.

Jørgen fniste. De andre sto og glodde.

-Ka du heite, hæ?

Jørgen ga seg ikke. Han pleide ikke det, enda han lignet far sin ellers.

Gutten åpnet munnen, men lukket den igjen.

Så gjorde han en hjelpeløs bevegelse i luften og ble stående og stirre Jørgen opp i ansiktet, akkurat som før.

- E du rar - eller?

Jørgen gikk av sykkelen fordi han hørte det slå i gangdøra. Han satte sykkelen fra seg ved siden av raringen for helt å komme han på hold.

-La han vær i fred!

Det var Sol som kavet seg frem i flokken. Brått og myndig kom ordene, med en autoritet som enhver oppdrager kunne misunne henne.

Det var hun som først været det uvanlige. Som fikk teften av at alt ikke var som det skulle. Selvsagt var det Sol som først forsto at armingen virkelig var stum.

Det var som om han ikke hørte hva de sa heller. Han la ikke øret til, som han ville gjort om han var tunghørt. Glodde dem bare opp i ansiktet. Flyttet hele overkroppen, hodet og alt, mot den som snakket til han. Det så mer enn tomsete ut.

Tora kjente en slags smerte helt fra brystet og ned i magen.

Ja, helt ned der det ujevnelig var. En slags gråt.

Hun visste ikke helt hvorfor. Det var som om våren, alt det såre, alt det vonde, alle skyggene – rant på henne idet hun så den stumme gutten og forsto. Hun følte seg så hjelpeløs og dum.

Tora hadde aldri møtt et menneske som ikke kunne snakke.”

Spørsmål

1. Ungeflokken oppfatter den fremmede som svært ulik dem. På hvilke måter er han annerledes?
2. Tora skiller seg også ut, og blir mobbet fordi hun er annerledes. På hvilke måter er hun annerledes? Hva vil det si å være ”tyskerunge”?
3. Hvordan tror du den fremmede opplevde møtet med ungeflokken? Hva tenkte og følte han? Skriv din egen tekst der du skildrer denne episoden fra den fremmedes synsvinkel.
4. Hvorfor tror du Tora reagerer som hun gjør når hun forstår at den fremmede ikke kan snakke?

7.2. Nettoppgave (alle):

Sorteringsamfunnet/abort/funksjonshemming – avisartikkel fra Aftenposten

<http://www.aftenposten.no/helse/article2307646.ece>

Les igjennom nyhetsartikkelen og kommentarene fra leserne. Hva mener du om denne saken? Skriv et innlegg eller en kommentar der du presenterer og argumenterer for ditt syn.

7.3. Flere oppgaver med sorteringssamfunn som tema (alle):

1. I førkristen tid og i tidlig middelalder hendte det at nyfødte barn ble lagt ut i villmarken for å dø. Dette gjaldt spesielt barn med misdannelser eller funksjonshemninger. Diskuter mulige årsaker til at foreldre valgte denne ”løsningen”? Hvilke konsekvenser kan en slik handling få i dag?

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article2898080.ece>

2. I Norge har vi selvbestemt abort, og årlig gjennomføres det omtrent 15 000 svangerskapsavbrudd her i landet. Diskuter ulike årsaker til at noen velger å ta abort. Finnes det noen årsaker som er mer eller mindre ”legitime” enn andre? Hva mener du?

Se gjerne følgende nettsted for diskusjonsgrunnlag:

Nyhets sak om to døve foreldre som ønsker seg et døvt barn, men ikke får lov til å velge et døvt embryo: <http://www.aftenposten.no/helse/article2307646.ece>

- Hvem er den funksjonshemmede i en familie der alle er døve utenom én?

8 av 10 fostre med Downs syndrom aborteres:

<http://www.forskning.no/artikler/2007/juli/1184763423.42>

Nyhets sak om en kvinne som aborterte to jentefostre fordi hun ønsket seg en gutt:

<http://www.nettavisen.no/utenriks/article2543832.ece>

8. ANBEFALTE NETTSTEDER OG LITTERATUR:

- * www.deafnet.no
 - * www.teatermanu.no
 - * www.mamut.net/moller
 - * www.al.fhs.no
 - * www.trondheim.kommune.no/dove
 - * <http://www.kildenett.no/temaer/dove.blinde>
 - * <http://www.coda-norge.no/>
 - * <http://www.nrk.no/tegnspraak/>
 - * <http://www.signmark.biz/>
 - * <http://www.hist.no/tegnogtolk/>
-
- * Breivik, Jan- Kåre: Døv identitet i endring, Oslo, Universitetsforlaget: 2007
 - * Brauti, Jon Martin: Grenseløs verden, Haslum Grafisk AS: 2006
 - * Grinna, Marianne, m.fl.: Kvinnen i Norsk Døvehistorie, Døves Forlag A.S., Bergen: 1993.
 - * Sandberg, Per- Øyvind: Historien om De Døves Vel, Gjøvik, Gjøvik bokbinderi: 2007
 - * Sander, Thorbjørn: DØV i dagens norske samfunn, Bergen, Døves Trykkeri A/S: 1978
 - * Sander, Johan Sander: Døveorganisasjonen i kamp gjennom 75 år, Bergen, Døves Forlag A/S: 1993
 - * Skjølberg, Trygve: Andreas Christian Møller, Bergen, Døves Forlag A/S: 1989
 - * Solem, T, Fjelldalselv, J. A, Kolstad, I, Pedersen, W: Trondheim Døves Idrettslag 100 år 1908- 2008, eget forlag: 2008

9. VEDLEGG.

To utdrag fra Adresseavisen i forbindelse med åpningen av Norsk Døvemuseum 28. mars 2009.

Siste innspurt: De siste dagene har Hanna Mellemsether og hennes kolleger arbeidet på spreng for å montere utstillingene i Norsk Døvemuseum. I dag skal alt vært klart. Foto: GURO KULSET MERAKERÅS

Nytt, nasjonalt museum

Et lite museum om en liten gruppe tar opp store spørsmål. I dag åpner Norsk Døvemuseum.

Norsk Døvemuseum er unikt i europeisk sammenheng, hevder prosjektleder for døvemuseet, Hanna Mellemsether, og viser til at det med unntak av en utstilling i Finland ikke finnes andre døvemuseer i Europa.

– Vi skal selvsagt gi kunnskap om de døves kultur og skolegang og om elevene ved Trondheim døveskole. Men vi har også andre mål enn å synliggjøre døvekulturen, sier Mellemsether, og

forteller at museet bruker døves kultur som eksempel på hvordan annerledeshet er blitt behandlet i samfunnet gjennom tidene.

– Man kan lære mye om et samfunn ved å se på nettopp dette. Vi tar også opp retten til å være annerledes, og etiske dilemma som oppstår i forbindelse med ny medisinsk teknologi. Når skal man helbrede, og når skal man akseptere annerledeshet, spør Mellemsether, og viser til debatten omkring for eksempel cochlea-implantat.

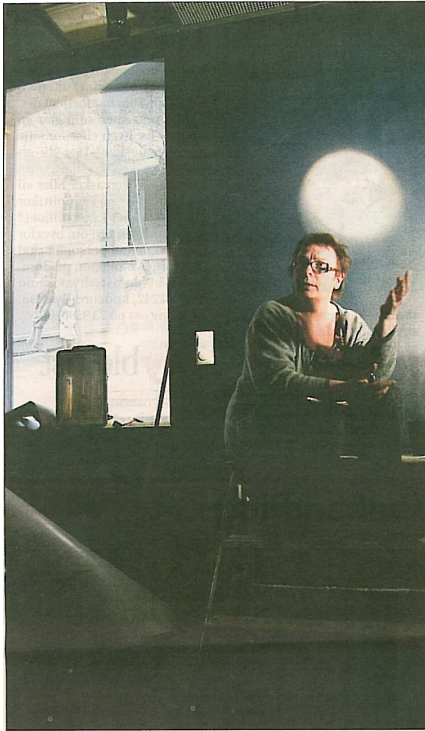
Museet ligger i lokalene der Trondheim døveskole holdt til mellom 1855 og 1991, og er et moderne museum i historiske omgivelser. Museet er interak-

tivt og universelt utformet (tilrettelagt for alle funksjonsnivå, red. anm). Tekst formidles på berøringsskjermer, i tale, tegnspråk og skrift, og tekstene i selve utstillingen er også tilgjengelige i punktskrift.

Rita Ottervik vil i dag foreta den offisielle åpningen av museet for inviterte gjester, før dørene åpner for alvor. Mellemsether håper museet vil nå publikum både i og utenfor døvemiljøet.

TID OG STED: Åpner for publikum kl. 14 i dag, Bispegata 9b.

GURO KULSET MERAKERÅS 474 17 673
guro.kulset.merakeras@adresseavisen.no

PROSJEKTLEDER. Hanna Mellemsether fra Trøndelag Folkemuseum på Sverresborg.

- Byens mest spennende museum

NYÅPNING: Lørdag åpner Trøndelag Folkemuseum dørene for Norsk Døvemuseum. Høymoderne presentasjonsform setter museet i en særstilling.

Tekst: **Herman Ekle Lund**
Foto: Oskar Yazan

- Nå er vi slitne, men så godt som i mål. Dette blir et av byens mest spennende museer, med en kreativ og høymoderne måte å presentere utstillingene våre på, forteller prosjektleder Hanna Mellemsether fra Trøndelag Folkemuseum på Sverresborg.

Møteplass

Norsk døvemuseum skal skape en møteplass mellom både hørende, tunghørte og døve. - Vil du ha æren eller ansvaret, roper Hanna

spøkefullt til utstillingsarkitekt Stein Adler Bernhoft, som hamrer og spiker i vei på en montasje. Duoen har hatt hovedansvaret for restaureringen og designet av førsteetasjen i det vernede bygget sammen med håndverkere fra Trøndelag folkemuseum. I tillegg har en prosjektgruppe med blant annet museumspedagoger, fotograf, illustratører og filmfolk svinset rundt i det 154 år gamle bygget i månedsvis.

Generøse bidragsytere

Å samle historisk materiale til Døvemuseet har ikke vært bare enkelt. Det finnes lite skriftlig materiale; den største kilden har vært samlingene som Stiftelsen Norsk Døvehistorisk museum satt på. I tillegg har privatpersoner vært spandable med gaver og historier - særlig den 83 år gamle idealisten Halvor Greftgreff har vært generøs med gjenstander, fotografier

og kunnskap. Han kan tilskrives en stor del av æren for at museet nå stilles på beina.

Ingen vakker historie

Døves historie er ikke bare vakker. Den spenner fra Aristoteles som avskrev at døve var fungerende individer, til at tegnspråk blir godkjent som offisielt språk i Norge nå i april. Andreas Christian Møller grunnla den første døveskolen i Norge i Trondheim i 1825 - Trondhjems Døvtummeinstitutt - etter å ha fått opplæring i København. Men det var ikke konsensus om hvordan dette skulle foregå - fram til langt ut på 1900-tallet ble døve tvunget til å læres opp i tale, framfor tegnspråk. Vi kan også se hvordan hørselstap ble forsøkt ble behandlet gjennom elektrisk strøm i ørene (!).

PS: Norsk Døvemuseum åpner i Rodbygget i Bispegata lørdag kl 14:00

låret seg selv lørdag kveld. Fra hele regionen kom inviterte og interesserte for å overvære den store Trøy-gallaen på leangen. Samtidig var det offisiell åp-

10. BILDEHENVISNINGER, I KRONOLOGISK REKKEFØLGE:

- Forside/ omslag: Bilde og layout v/ Pål Ødegård, Trøndelag Folkemuseum
- Bilde 1: NDMF.00614, Trøndelag Folkemuseum
- Bilde 2: v/ Dino Makridis, Trøndelag Folkemuseum
- Bilde 3: v/ Dino Makridis, Trøndelag Folkemuseum
- Bilde 4: Illustrasjon v/ Gudrun Haave
- Bilde 5: Illustrasjon v/ Gudrun Haave
- Bilde 6: NDMF.00314, Trøndelag Folkemuseum
- Bilde 7: NDMF.00019, Trøndelag Folkemuseum
- Bilde 8: NDMF.00043, Trøndelag Folkemuseum
- Bilde 9: NDMF.00041, Trøndelag Folkemuseum
- Bilde 10: FTTF.SCH.V.061192A.02, Schrøderarkivet, Trøndelag Folkemuseum
- Bilde 11: NDMF.00445, Trøndelag Folkemuseum
- Bilde 12: FTTF.SCH.L.031797.04, Schrøderarkivet, Trøndelag Folkemuseum

PRAKTISK INFORMASJON

Åpningstider:

Ut 2009: Tirsdag-torsdag kl. 11.00 – 15.00, men vi tar i mot skoleklasser alle dager, også før åpningstid.

Fra 2010: Åpent kun i helgene, men tar i mot skoleklasser/ bestillinger alle dager.

Egne skolepriser. Gratis for de som besøker museet gjennom Den Kulturelle Skolesekken.

For kontakt/ bestilling:

e-post: ndm@sverresborg.no

mob/sms: 46 82 92 05

(Sentralbord Trøndelag Folkemuseum, tlf.: 73 89 01 00)

Norsk Døvemuseum ligger i Bispegata, rett bak Prinsen Kinosenter.

Se også våre hjemmesider for mer informasjon:

www.museumsnett.no/NDM

www.sverresborg.no

DE SOM HAR LAGET RESSURSHFETET:

Hilde Olsø, prosjektmedarbeider, Norsk Døvemuseum.

Marie Jakobsen, fagkonsulent, Norsk Døvemuseum.

Mariëlle Malmo, museumspedagog, Trøndelag Folkemuseum.

Layout: Pål Ødegård, fagkonsulent, Trøndelag Folkemuseum.